

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
2. Дмитренко Е. С. Повноваження органів державної податкової служби у сфері забезпечення інформаційної безпеки : проблеми реалізації / Е. С. Дмитренко // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави : наук. журнал. – 2012 – № 1 (8). – С. 41–46.
3. Бачило І. Л. Информационное право / И. Л. Бачило, В. Н. Лопатин, М. А. Федотов. – М. : 2001. – 789 с.
4. Шпенюв Д. Ю. Інформаційні правовідносини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.07 «адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / Д. Ю. Шпенюв. – Київ, 2012. – 19 с.
5. Шевчук О. М. Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.07 «адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / О. М. Шевчук. – Запоріжжя, 2011. – 23 с.
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
7. Лопатин С. І. Адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення права громадян на інформацію : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.07 «адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / С. І. Лопатин. – Київ, 2010. – 22 с.
8. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

УДК 34.347.73

ПУБЛІЧНІСТЬ ЯК ОЗНАКА РОЗМЕЖУВАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ПРИВАТНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Ямненко Т.М.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права і процесу
Національний авіаційний університет

У статті розглядаються питання існування в умовах сьогодення публічного й приватного фінансового контролю з огляду на широкий спектр, який охоплюють фінансові відносини, та зроблено акцент на паралельному існуванні й об'єктивному характері їх здійснення. Розглянуто їх співвідношення в умовах сучасних фінансових відносин та визначено основні критерії їх розмежування, що включають законодавче регулювання, повноваження органів контролю та його обов'язковість. При цьому основним критерієм розмежування публічного та приватного контролю виступає публічність як ключова категорія фінансового права. А в межах публічного фінансового контролю виділяють такі складові, як державний і недержавний фінансовий контроль, що, базуючись на спільній публічно-правовій основі, має власні критерії розмежування.

Ключові слова: фінансовий контроль, публічний фінансовий контроль, державний фінансовий контроль, недержавний фінансовий контроль, приватний фінансовий контроль.

Ямненко Т.М. / ПУБЛИЧНОСТЬ КАК ПРИЗНАК РАЗГРАНИЧЕНИЯ ФИНАНСОВО-ПРАВОВОГО КОНТРОЛЯ И ЧАСТНОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ / Национальный авиационный университет, Украина

В статье рассматриваются вопросы существования публичного и частного финансового контроля в нынешних условиях, учитывая широкий спектр, который охватывают финансовые отношения, и сделан акцент на их параллельном существовании и объективном характере осуществления. Рассмотрено их соотношение в условиях современных финансовых отношений и определены основные критерии их разграничения, которые включают законодательную регуляцию, полномочия органов контроля и их обязательность. При этом основным критерием разграничения публичного и частного контроля выступает публичность как ключевая категория финансового права. А в пределах публичного финансового контроля выделяют такие составляющие, как государственный и негосударственный финансовый контроль, что, базируясь на общей публично-правовой основе, имеет собственные критерии разграничения.

Ключевые слова: финансовый контроль, публичный финансовый контроль, государственный финансовый контроль, негосударственный финансовый контроль, частный финансовый контроль.

Yamnenko T.M. / THE PUBLICITY AS SIGN DIFFERENTIATING OF FINANCIALLY LEGAL CONTROL FROM PRIVATE FINANCIAL CONTROL / National Aviation University, Ukraine

In the article the questions of existence are examined in the conditions of taking into account a wide spectrum, which is engulfed by financial relations, public and private financial control and an accent is done on their parallel existence and objective character of realization. Their correlation is considered in the conditions of modern financial relations and certainly basic criteria differentiating between itself, which include the legislative adjusting, plenary powers of control organs and their obligatoriness.

As a results research a conclusion is done in relation to that public character is incident to all financially legal relations and foresees transference of character of category of "publicity" on financial control, which shows up in establishment of limits of realization of public financially control activity on the basis of the legislative adjusting of those or other financial relations, which as a result gain character legal relationships. Thus, financial relations, which do not belong to the category of legal relationships can not be the article of public financial control, but show by itself private (not public control), which is carried out the organs unauthorized a legislation and not in accordance with the orders of current financial legislation.

In parallel with indicated, attention is concentrated on that exists the proper distributing within the limits of financial control, which is foresee the presence of types of control, based on belonging to realization of government control activity. In obedience to the last financial control is divided into state and non-state financial control. And state financial control is carried out exactly on implementation of the proper legislative orders, related above all things to motion of state financial resources, and non-state – called to carry out control after non-state financial resources, in relation to control of which there are the proper legislative requirements or in relation to control of which there are the proper legislative requirements or which is carried out on initiative of representative in obedience to the current legislation of organs (organizations).

Taking into account the got results established, that the publicity as key category of financial right comes forward the basic criterion of differentiating of public and private control. And within the limits of public financial control select such constituents as state and non-state financial control, that being based on general the own criteria of differentiating are in public had legal framework.

Key words: financial control, public financial control, state financial control, non-state financial control, private financial control.

Постановка проблеми. Здійснення практично будь-якої діяльності потребує належного контролю за її перебігом, який не лише забезпечив би належне виконання поставлених завдань, а й дозволяв оперативно втручатися в цей процес, коригуючи його за необхідності.

Це стосується також вказаного здійснення контролю під час фінансової діяльності, яке розповсюджується на майже всі без винятку фінансові операції, що належать як до регульованих державою, так і до тих, що здійснюються в приватноправовому порядку. Такий контроль, охоплюючи практично всю сферу фінансових відносин, має складний і різноплановий характер, що пояснюється наявністю низки фінансових відносин, які як підпадають під правове регулювання, так і здійснюються в порядку не врегульованої законодавством фінансової діяльності. Остання при цьому має характер недержавного фінансового контролю, що здійснюється самими суб'єктами фінансової діяльності.

Проте паралельно із цим у межах публічного фінансового контролю, який врегульовано фінансовим законодавством, здійснюється також недержавний фінансовий контроль, яким навіть з урахуванням широкого спектра підходів і думок науковці визнають принаймні аудиторський контроль. У результаті постає питання про встановлення меж фінансово-правового (публічного) контролю та приватного фінансового контролю.

У науковому середовищі питанням фінансового контролю було присвячено значну увагу. Так, серед його дослідників можна назвати представників як вітчизняної, так і зарубіжної фінансово-правової науки, зокрема В.Б. Авер'янова, М.Ф. Базась, С.А. Буткевича, І.В. Ващенко, Л.К. Воронову, Е.А. Вознесенського, Р.В. Косинського, Л.А. Савченко, А.Г. Грязнову, О.М. Горбунова, О.Ю. Грачову, В.П. Дудко, М.В. Карасьова, М.П. Кучерявенка, П.С. Пацурківського, Ю.А. Ровинського, І.Б. Стефанюка, С.С. Фролову, Н.І. Хімичеву, О.А. Ялбулганова та інших.

Водночас питанню фінансового контролю в аспекті категорії публічного фінансового контролю присвячувалися переважно певні частини розробок. Зокрема, серед таких можна виділити праці С.В. Запольського, Ю.О. Крохиної, О.М. Козиріна, Л.А. Савченко. Проте окремого дослідження питання розмежування публічного та приватного фінансового контролю не проводилося, у тому числі щодо вітчизняних фінансово-правових відносин.

Мета й завдання статті полягають у встановленні критеріїв розмежування публічного та приватного фінансового контролю в аспекті сучасних тенденцій розвитку фінансово-контрольної діяльності насамперед з огляду на критерії публічності як основу формування фінансово-правових відносин.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий контроль, виступаючи основною складовою державної діяльності, покликаний забезпечити насамперед відповідний рівень фінансової дисципліни та попередити фінансові порушення у сфері як фінансової діяльності держави, так і загалом діяльності суб'єктів господарювання й фізичних осіб.

Під час попередніх досліджень було детально розглянуто питання видової класифікації фінансового контролю, за якою він поділявся на такі базові складові, як державний і недержавний фінансовий контроль. Перший передбачає застосування саме уповноваженими державними органами на основі чітко визначених приписів законодавця, що не повинно викликати будь-яких заперечень. Проте в межах функціонування фінансового контролю існує й децю відмінна точка зору, представником якої виступає, зокрема, Л.А. Савченко, та яка полягає в тому, що особливою категорією фінансового права, яка набуває актуальності, є публічність. На думку вченого, оскільки під час визначення фінансового права як галузі права ми переходимо до поняття «публічні фінанси», то фінансовий контроль, який є її інститутом, також має публічний характер, а

отже, можна говорити про нове поняття – «публічний фінансовий контроль» [1, с. 36].

Із цього приводу І.Б. Стефанюк зазначає, що багато авторів ототожнюють поняття «фінансовий контроль» і «державний фінансовий контроль», які є різними поняттями [2, с. 17–19]. Так, багато авторів визначають мету державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки як забезпечення законності й ефективності використання державних бюджетних і позабюджетних фінансових ресурсів та державної власності [3, с. 90]. Водночас фінансовий контроль у цілому охоплює всі питання проведення контролю у сфері фінансових правовідносин.

Е.О. Вознесенський, зосереджуючись на об'єкті, суб'єктах і меті контролю, вважає фінансовий контроль діяльністю державних і громадських органів, що полягає в перевірці обґрунтованості процесів формування й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів із метою дотримання планових пропорцій у розширеному відтворенні [4, с. 43]. Із цим слід цілком погодитися. Водночас І.Б. Стефанюк стверджує: «Ці відносини виникають між державою з одного боку та юридичними й фізичними особами – з іншого, щодо руху, формування й використання фінансових ресурсів держави. А якщо дії суб'єкта господарювання не пов'язані з фінансовими ресурсами держави, а отже, і з обмеженнями щодо їх обігу й використання, то об'єкта державного фінансового контролю немає. Наприклад, не є об'єктами державного фінансового контролю діяльність посольств іноземних держав, функціонування на території держави іноземної військової бази, виробництво домашніми господарствами сільськогосподарської продукції для власного споживання, оскільки в цих випадках не виникає відносин між державою та суб'єктом господарювання щодо використання фінансових ресурсів держави» [2, с. 93]. З одного боку, наведена позиція має раціональне зерно, зокрема в частині, що стосується обмеження спектром фінансових відносин, які мають правове регулювання. А з іншого боку, напевно можна погодитися з тим, що ці відносини стосуються виключно питань державних фінансових ресурсів, адже під державний вплив і регулювання підпадає низка відносин, що прямо не стосуються державних фінансових ресурсів, водночас такі відносини належним чином врегульовано нормами фінансового права та щодо їх дотримання здійснюється фінансовий контроль. Зокрема, до них належать банківські відносини, відносини у сфері цінних паперів, емісійні відносини та деякі інші.

У результаті публічний характер фінансового права впливає на питання обмеження фінансового контролю, що може знаходитися лише в межах публічної діяльності. Водночас питання фінансового контролю виходить за межі виключно діяльності державних органів у цій сфері. Так, автори посібника з питань фінансового контролю обрали саме такий підхід, визначивши, що фінансовий контроль – це комплексна й цілеспрямована фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їхніх підрозділів чи представників, а також осіб, уповноважених здійснювати контроль, що базується на положеннях актів чинного законодавства. Він полягає у встановленні фактичного стану справ на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-господарської діяльності та спрямовується на забезпечення законності, фінансової дисципліни й раціональності в процесі формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів для ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових правовідносин. А державний фінансовий контроль – це різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю. Він полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямовується на забезпечення законності, фінансової дисципліни й раціональності під час форму-

вання, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, які залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів [5, с. 102].

Показовим із цього приводу є підхід Л.К. Воронової, яка у визначенні фінансового контролю (регламентована правовими нормами діяльність державних, муніципальних та інших публічних органів із перевірки своєчасності й точності планування, обґрунтованості й повноти надходження коштів до відповідних фондів, правильності та ефективності їх використання) вживає термін «інші публічні органи», тобто вказує на його публічний характер, проте не уточнює, які саме органи є публічними та належать до суб'єктів фінансового контролю [6, с. 82]. Про державні й громадські органи йдеться також у визначенні фінансового контролю, яке надають Л.І. Вороніна та С.О. Шохін [7, с. 14].

У свою чергу С.В. Калюга визначає фінансовий контроль як діяльність державних і громадських органів, спрямовану на перевірку обґрунтованості процесів формування й раціонального використання коштів із метою встановлення вірогідності, законності та доцільності операцій [8, с. 6]. Подібною позицією дотримується також С.Т. Кадькаленко, який визначає фінансовий контроль як цілеспрямовану діяльність законодавчих і виконавчих органів публічної влади й недержавних організацій, спрямовану на забезпечення законності, фінансової дисципліни та раціональності під час мобілізації, розподілу й використання коштів централізованих і децентралізованих грошових фондів із метою найбільш ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових правовідносин [9, с. 81].

А.М. Козирін стверджує, що під фінансовим контролем слід розуміти здійснювану з використанням спеціфичних організаційних форм і методів діяльність державних органів, а в певних випадках – і недержавних органів, наділених законом відповідними повноваженнями, з метою встановлення законності й достовірності фінансових операцій, об'єктивної оцінки економічної ефективності фінансово-господарської діяльності та виявлення резервів її підвищення, збільшення доходів бюджету й збереження державної власності [10, с. 48].

Н.Д. Погосян визначає, що контроль у сфері фінансів є сукупністю регулярних і безперервних процесів, шляхом яких учасники в легітимній формі забезпечують ефективне функціонування державного сектора, а також діяльність інших господарюючих суб'єктів незалежно від форм власності [11, с. 109].

М.Ф. Базась, представник економічної науки, трактує фінансовий контроль у широкому розумінні як багатоаспектну міжгалузеву систему контролю й нагляду наділених контрольними функціями державних і громадських органів фінансово-господарської діяльності підприємств, установ та організацій із метою об'єктивної оцінки економічної ефективності їх діяльності, встановлення законності й доцільності фінансово-господарських операцій та виявлення резервів зростання доходів державного бюджету [12, с. 12].

О.Ю. Грачовою фінансовий контроль визначається як регламентована нормами права діяльність державних, муніципальних, громадських органів та організацій, інших господарюючих суб'єктів із перевірки своєчасності й точності фінансового планування, обґрунтованості та повноти надходження доходів до відповідних фондів грошових коштів, правильності й ефективності їх використання [13, с. 37–38]. Надалі в навчальному посібнику О.Ю. Грачова та співавтори (Г.П. Толстоп'ятенко, К.О. Рижкова) дають визначення фінансовому контролю у вигляді діяльності уповноважених державою органів та організацій щодо дотримання законності в процесі мобілізації, роз-

поділу, перерозподілу й використання грошових фондів держави та муніципальних утворень із метою здійснення ефективної фінансової політики в суспільстві для забезпечення прав і свобод громадян. [14, с. 121–122]. При цьому обидва наведені авторами підходи мають право на існування з тієї точки зору, що держава здійснює фінансовий контроль із залученням насамперед державних органів, у тому числі органів місцевого самоврядування, та інших уповноважених суб'єктів фінансово-контрольної діяльності; водночас недержавні органи також можуть проводити фінансово-контрольні процедури, проте для цього їм має бути надано відповідні законодавчі повноваження або закріплено можливість здійснення такої діяльності.

Крім вказаної наукової позиції, яка загалом базується на наявності в складі контролюючих структур фінансового контролю також недержавних, існує й інша, в основі якої лежить розуміння фінансового контролю виключно як державної діяльності. Зокрема, М.П. Кучерявенко визначає, що під фінансовим контролем слід розуміти особливу сферу державного контролю, яка являє собою діяльність фінансових органів із виявлення порушень законності, фінансової дисципліни й доцільності під час формування, розподілу й використання державних і муніципальних грошових фондів [15, с. 55]. Подібна позиція висловлювалася цим науковцем і раніше. Так, він зазначав, що фінансовий контроль – це спеціальний державний контроль, діяльність фінансових органів та їх посадових осіб із забезпечення законності, фінансової дисципліни й раціональності під час мобілізації, розподілу й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів та пов'язаних із ними матеріальних ресурсів [16, с. 53]. Проте погодитися з такою точкою зору навряд чи можна, у зв'язку із чим цілком доречною виглядає критика такої позиції Д.Л. Зимою, який зазначає, що вищенаведене вказує на те, що фінансовий контроль може бути лише державним, а це не так, оскільки контрольними повноваженнями наділені безпосередньо й певні підрозділи самого підприємства, установи [17, с. 17]. Водночас, як вбачається науковцем, не беруться до уваги недержавні організації фінансового контролю, якими, зокрема, можуть виступати аудитори та аудиторські компанії, що є явно відокремленими навіть на законодавчому рівні від суб'єктів (підприємств, установ), які вони контролюють. Водночас органи фінансового контролю самого суб'єкта господарювання також здійснюють фінансовий контроль згідно із законодавством, тому в цій частині з Д.Л. Зимою слід цілком погодитися.

У зв'язку із цим також слід погодитися з позицією В.М. Родіонової щодо того, що державний фінансовий контроль в умовах демократичного суспільства й ринкової економіки – це заснована на нормах фінансового права система органів і підприємств із перевірки законності й доцільності дій у сфері утворення, розподілу й використання грошових фондів держави, одна з форм державного контролю, що сприяє забезпеченню законності, охороні державної власності, цільовому, ефективному та економічному використанню державних коштів, яка допомагає виявити порушення встановленої державою фінансової дисципліни [18, с. 37]. Таке визначення загалом описує питання фінансового контролю та вказує, що він спрямовується насамперед на забезпечення дотримання фінансової дисципліни, яку можуть забезпечувати як державні органи, так і підприємства, установи, організації, у тому числі недержавні та неуповноважені загалом на здійснення фінансового контролю, з метою виконання відповідних приписів фінансового законодавства.

Так, Л.В. Дікань стверджує, що державний фінансовий контроль – це комплекс цілеспрямованих заходів органів, їх підрозділів чи службових осіб, які здійснюють державний фінансовий контроль у межах повноважень, встановлених законодавством України, з метою упередження, виявлення

та припинення фінансових правопорушень на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-господарської діяльності, а також забезпечення законності, фінансової дисципліни та ефективності формування й витрачання коштів, у тому числі бюджетних, та інших активів у процесі володіння, розпорядження, використання й відчуження державного майна, відшкодування збитків та встановлення міри відповідальності в разі порушення фінансового, у тому числі бюджетного, законодавства [19, с. 124].

У свою чергу Л.В. Гуцаленко пропонує таке визначення: «Державний фінансовий контроль – різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю, який полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни й раціональності під час формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів і кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України» [20, с. 6]. Такі визначення, незважаючи на їх розлогість, цілком відображають сутність державного фінансового контролю як виду фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами цього контролю, на які законодавством покладено фінансово-контрольні повноваження.

Отже, державний фінансовий контроль, виступаючи видом фінансового контролю, охоплює питання контрольної діяльності уповноважених державних та інших органів щодо забезпечення дотримання чинного фінансового законодавства та підтримання фінансової дисципліни. Водночас органами недержавного фінансового контролю може виступати низка структур з основною ознакою закріплення їх контрольної фінансових повноважень у чинному законодавстві. До подібного висновку доходить і згаданий І.Б. Стефанюк, підсумовуючи своє дослідження методології внутрішнього державного фінансового контролю тим, що державний внутрішній фінансовий контроль є видом державного фінансового контролю, проте лише частиною публічного фінансового контролю, який є ширшим поняттям [2, с. 102]. Відповідно до вказаного внутрішній контроль може застосовуватися в публічній сфері фінансової діяльності, у тому числі й як вид недержавного фінансового контролю.

Публічний фінансовий контроль – це регламентована правовими нормами діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, інших публічних суб'єктів і недержавних організацій, господарюючих суб'єктів чи їх структурних підрозділів, фізичних осіб, наділених відповідними повноваженнями або певними правами, що спрямовується на забезпечення законності, обґрунтованості під час формування публічних фондів коштів, повноти надходження коштів до відповідних фондів, законності й ефективності їх розподілу, перерозподілу та використання, а також законності, ефективності управління державним і комунальним майном [1, с. 43–44].

З огляду на це можна констатувати, що публічний характер притаманний усім фінансово-правовим відносинам і передбачає перенесення характеру категорії «публічність»

на фінансовий контроль, що проявляється у встановленні меж здійснення публічної фінансово-контрольної діяльності на основі законодавчого регулювання тих чи інших фінансових відносин, які в результаті набувають характеру правовідносин. При цьому фінансові відносини, які не належать до категорії правовідносин, не можуть бути предметом публічного фінансового контролю, а являють собою приватний (не публічний контроль), який здійснюється неуповноваженими законодавством органами та не відповідає приписам чинного фінансового законодавства.

Паралельно із цим існує відповідний розподіл у межах фінансового контролю, яким передбачається наявність видів контролю, заснованих на приналежності до здійснення державної контрольної діяльності. Згідно з останньою фінансовий контроль поділяється на державний і недержавний фінансовий контроль. Державний фінансовий контроль здійснюється саме на виконання відповідних законодавчих приписів, пов'язаних насамперед із рухом державних фінансових ресурсів, а недержавний фінансовий контроль покликаний здійснювати контроль за недержавними фінансовими ресурсами, щодо контролю яких існують відповідні законодавчі вимоги або який здійснюється за ініціативою уповноважених відповідно до чинного законодавства органів (організацій).

Таким чином, категорія публічності у фінансовому контролі вказує безпосередньо на його приналежність до фінансового права, одночасно визначаючи його межі. Водночас державний фінансовий контроль у жодному разі не охоплює публічний фінансовий контроль, як і не вичерпується ним фінансовий контроль загалом.

Висновки. Основними критеріями, на основі яких здійснюється розмежування публічного фінансового контролю та приватного фінансового контролю, є такі:

- законодавче регулювання (у публічному контролі воно присутнє, а в приватному, навпаки, відсутнє);
- наявність уповноважених на законодавчому рівні органів контролю (у публічному контролі вони присутні, а в приватному – відсутні);
- обов'язковість здійснення контролю (у публічному контролі він обов'язковий, а в приватному – не обов'язковий).

Важливо розрізняти в межах публічного фінансового контролю державний і недержавний фінансовий контроль, які обидва відповідають критеріям публічного контролю. Проте, на відміну від державного, недержавний контроль спрямовується на контроль за недержавними фінансовими ресурсами або нагляд за обігом державних фінансових ресурсів у вигляді додаткового, найчастіше аудиторського чи громадського, контролю.

Публічність виступає основним критерієм розмежування публічного й приватного фінансового контролю, визначаючи межі здійснення першого та вказуючи загалом на загальносуспільний характер його здійснення, що має значення для суспільства й держави в цілому, на відміну від приватного, який притаманний виключно окремому суб'єкту господарювання або кільком таким суб'єктам.

Подальші наукові пошуки планується спрямувати в напрямі окремих досліджень державного й недержавного фінансового контролю як окремих складових публічного фінансового контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савченко Л.А. Правові основи фінансового контролю : [навч. посібник] / Л.А. Савченко. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 504 с.
2. Стефанюк І.Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи / І.Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 12–19.
3. Государственный финансовый контроль : [учебник для вузов] / С.В. Степашин, Н.С. Столяров, С.О. Шохин, В.А. Жуков. – СПб. : Питер, 2004. – 557 с.
4. Вознесенский Э.А. Финансовый контроль в СССР / Э.А. Вознесенский. – М. : Юридическая литература, 1973. – 134 с.
5. Державний фінансовий контроль : [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни] / Н.С. Вітвицька, І.Ю. Чумакова, М.М. Коцупатрий, М.Т. Фенченко. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.
6. Воронова Л.К. Фінансове право України : [підручник]. – К. : Прецедент ; Моя книга, 2006. – 448 с.
7. Шохин С.О. Бюджетно-финансовый контроль и аудит. Теория и практика применения в России : [науч.-метод. пособие] / С.О. Шохин, Л.И. Воронина. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 240 с.

8. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль в системі управління : [монографія] / Є.В. Калюга. – К. : Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
9. Фінансове право : [підручник] / [Є.О. Алісов, Л.К. Воронова, С.Т. Кадьякаленко та ін.] / відп. ред. Л.К. Воронова. – Х. : Фірма «Консул», 1998. – 496 с.
10. Финансовое право : [учебник] / под ред. О.Н. Горбуновой. – М. : Юристъ, 1996. – 400 с.
11. Погосян Н.Д. Счетная палата Российской Федерации / Н.Д. Погосян. – М. : Юрист, 1998. – 304 с.
12. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю : [підручник для студ. вищ. навч. закл.] / М.Ф. Базась. – К. : МАУП, 2004. – 440 с.
13. Финансовое право : [учебник] / [О.Н. Горбунова, Е.Ю. Грачева и др.] ; отв. ред. Е.Ю. Грачева, Г.П. Толстопятенко. – М. : ТК «Велби», Изд-во «Проспект», 2003. – 536 с.
14. Финансовый контроль : [учеб. пособие] / Е.Ю. Грачева, Г.П. Толстопятенко, Е.А. Рыжкова. – М. : ИД «Камерон», 2004. – 272 с.
15. Фінансове право : [навч. посібник] / за ред. М.П. Кучерявенка. – Х. : Право, 2010. – 288 с.
16. Воронова Л.К. Финансовое право : [учеб. пособие для студ. юрид. вузов и фак-тов] / Л.К. Воронова, Н.П. Кучерявенко. – Х. : Легас, 2003. – 360 с.
17. Зима Д.Л. Теоретико-правові питання координації державного фінансового контролю : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Д.Л. Зима. – Ірпінь, 2008. – 207 с.
18. Родионова В.М. Финансовый контроль / В.М. Родионова, В.И. Шлейников. – М. : ИД «ФБК-ПРЕСС», 2002. – 320 с.
19. Дікань Л.В. Фінансово-господарський контроль : [навч. посібник] / Л.В. Дікань. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 346 с.
20. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль : [навч. посібник] / Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 424 с.

УДК 342.98

ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Янюк Н.В.,
к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена теоретичним і практичним проблемам визначення ролі і механізму принципів організації й функціонування публічної служби. Досліджено взаємозв'язок принципів публічної служби із принципами адміністративного права й публічного управління. Визначено поняття принципів публічної служби, наведено їх систему. Проаналізовано зміни, які знайшли своє закріплення у новому Законі України «Про державну службу», відносно принципів державної служби. Низка принципів є новими (принцип верховенства права, політичної неупередженості, добросовісності державного службовця, прозорості діяльності), а інші були дещо змінені. На підставі аналізу чинного національного законодавства і зарубіжного досвіду подано характеристику принципів організації й функціонування публічної служби. Сформульовані пропозиції до чинного законодавства України щодо напрямів реформування публічної служби (державної служби і служби в органах місцевого самоврядування), оновлення її моделі у відповідності до стандартів ЄС.

Ключові слова: публічна служба, державна служба, служба в органах місцевого самоврядування, публічний службовець, принципи, публічний інтерес, антикорупційне законодавство.

Янюк Н.В. / ПРИНЦИПЫ ПУБЛИЧНОЙ СЛУЖБЫ В НАЦИОНАЛЬНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УКРАИНЫ: ЕВРОПЕЙСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ / Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Украина

Статья посвящена теоретическим и практическим проблемам определения значения и механизма реализации принципов организации и функционирования публичной службы Украины. Исследована взаимосвязь принципов организации и функционирования публичной службы с принципами административного права и публичного управления. Определено понятие принципов публичной службы, определена их система. Проанализированы изменения, которые нашли своё закрепление в новом Законе Украины «О государственной службе», относительно принципов государственной службы. Ряд принципов является совершенно новым (принцип верховенства права, политической беспристрастности, нравственности государственного служащего, прозрачности деятельности), а другие несколько изменены содержательно. Особое внимание уделяется новым принципам государственной службы, их роли в становлении качественно нового института публичной службы. На основании анализа действующего национального законодательства и зарубежного опыта в статье дана характеристика принципов организации и функционирования публичной службы. Сформулированы предложения по усовершенствованию действующего законодательства Украины относительно направлений реформирования публичной службы (государственной службы и службы в органах местного самоуправления), обновления её модели в соответствии со стандартами ЕС.

Ключевые слова: публичная служба, государственная служба, служба в органах местного самоуправления, публичный служащий, принципы, публичный интерес, антикоррупционное законодательство.

Yanyuk N.V. / PRINCIPLES OF PUBLIC SERVICE ON THE NATIONAL LEGISLATION OF UKRAINE: OF EUROPEAN DIMENSION / Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

In the article is devoted to the theoretical and practical problems of determination of role and mechanism of realization of organization and functioning principles of public service of Ukraine. Correlation of organization and functioning principles of public service with principles of administrative law and of public explored. The definition of public service is given in the research system of principles.

The changes that found their consolidation in new Law of Ukraine «On State Service» as to the principles of public service are analyzed. Several principles are quite new (the rule of law, political impartiality, morality's of state servant, transparency), and others were changed substantially. Particular attention is given to the new principles of public service, their role in the formation of a qualitatively new institution of public service.

Analyzed the existing system of laws regulations counteraction the processes create of good administration. The author article gives an overview about the current Ukrainian legislation, unlike the legislation of countries of European Union, for today did not yet make the proper normative-legal base for prevention of conflict of interests during passing of public service (of state service and of service in local self-government bodies).

On the basis of analysis of national legislation and foreign experience is gives the characteristics of principles of public service. The author gives the suggestions to Ukraine legislation in the sphere of improvement of public service organization and functioning according to the standards of European Union.

Key words: public service, state service, service in local self-government bodies, public servant, principles, public interest, anti-corruption legislations.